

UN MARCAT SEGELL BRITÀNIC, A 15.000 KM D'ANGLATERRA

La crisi d'un país ideal

Nova Zelanda és una país quasi paradisiàc, una petita Europa molt més buida, més plena d'espais verds. País fortament influït per la població d'origen europeu presenta, però, un rostre multifacial econòmicament, però es troba en un cul-de-sac.

Jaume Bartrolí (Wellington)

A les cinc de la tarda, els nois amb uniforme escolar —pantalons curts, mitjons llargs, americana, camisa i corbata ells; faldilles, substituint els pantalons, elles— s'escampen per la ciutat dalt les seves bicicletes, circulant per l'esquerra, com els escassos automòbils. N'hi ha —pocs— que prefereixen esperar els autobusos vermells. Als carrers per a vianants del centre comercial, la gent s'afanya a fer les últimes compres o pren un descans en un *take-away* per a beure el te. Vora del petit riu que travessa la ciutat, alguna

parella xerra en els bancs de fusta en la intimitat de l'ombra del salzes, i els ànecs i els cignes neden sota el massís pont de pedra a les aigües tranquil·les —s'hi poden veure els peixos— o s'assequen les plomes sobre la gespa ben cuidada.

Al camp d'esport, darrere els bells edificis de maó estil Tudor, amb sostres de teula negra i finestres blanques, del *college*, dos equips universitaris juguen al rugbi britànic, mentre els seus companys segueixen el joc des de les grades. Damunt dels campanars punxeguts i neogòtics de les esglésies fetes amb pedra, de les teulades verdes pel coure rovellat i dels monuments a l'al-

mirall Nelson i a la reina Victòria, el cel està núvol i trist.

Així es Christchurch. Un pensaria trobar-se en una tranquil·la ciutat anglesa. Però això és a més de 15.000 km d'Anglaterra, exactament a l'altre costat del món, en un país de les Mars del Sud, anomenat Nova Zelanda, que té una superfície inferior a la meitat de la Península Ibèrica i només 3,2 milions d'habitants, menys que el País Valencià.

La societat neozelandesa té un marcat segell britànic, molt més que, per exemple, Austràlia —l'altra ex-colònia britànica de «poblament» a la zona, on el desert, la vida a la «frontera» i l'emigració massiva d'europeus mediterranis ha produït un caràcter ben diferenciat. Els lligams amb la mare pàtria són també molt forts. Milers de neozelandesos van morir per la Corona a les guerres colonials britàniques del passat i del present segle i a les dues guerres mundials, i Nova Zelanda va ser el país de la Commonwealth que més aclaparadorament va donar suport al

Regne Unit durant la recent guerra de les Malvines contra Argentina.

La majoria de neozelandesos (o «kiwis», com s'autonomenen, copiant el nom de dos productes autòctons: la fruita i l'ocell) són descendents dels colons britànics que aquí van trobar un país climatològicament semblant al seu, i que van omplir de pastures —després de tallar-hi els boscos— per a les seves ovelles merines i les seves vaques —70 i 10 milions de caps, respectivament, avui dia.

Però quan el capità Cook va prendre possessió de les dues grans illes que formen Nova Zelanda, aquest país es

deia Aotearoa («El país del llarg núvol blanc») i era poblat pels maoris, fills dels navegants polinèsies que van arribar en fràgils canoes cap al segle XIV. Malgrat les guerres colonials, les malalties importades i la pèrdua de les seves terres, els seus besnèts formen avui una comunitat dinàmica que aplega quasi el 10 per cent de la població, i que, per l'elevada taxa de natalitat, a finals de segle en constituirà el 30 per cent. Ells i les desenes de milers de polinèsies immigrants dels petits arxipèlags-estats del Pacífic —Samoa, Tonga, Cook, etc.— fan de Nova Zelanda un país multirracial, i d'Auckland, la

gran metròpoli del nord, la primera ciutat polinèsica del món pel nombre d'habitants.

Nova Zelanda —o Aotearoa— no és, doncs, ni un país «blanc» a seques ni un calc de la Gran Bretanya. És una societat multirracial, on els dos grups principals, els «pakehas» («estrangers», i per extensió, «blancs», en maori) i els maoris pateixen un problema comú que intenten resoldre per separat: la recerca de la pròpia identitat: els «pakehas», alliberant-se del complex de ser britànics lluny de casa i trobant la seva identitat i el seu lloc entre les nacions del Pacífic Sud. I els maoris, lluitant per defensar la llengua, una cultura mil·lenària pròpia, tot adaptant-la als temps de la societat tecno-industrial en què viuen.

El ratolí i l'elefant

No són del tot estranyes a aquesta recerca d'una personalitat pròpia les aspiracions compartides per la majoria de dur una política exterior el més independent possible, centrar-la no com fins fa poc en els interessos globals del Regne Unit o dels Estats Units, sinó en els de Nova Zelanda i de la regió geogràfica a la qual pertany: el Pacífic Sud. I en el Pacífic Sud, això significa menar una política antinuclear, com a reacció dels greus perills que representa la utilització passada (pels EUA i pel Regne Unit) i present (per França) de la zona per a provar armes nuclears.

El govern laborista de David Lange va arribar al poder el 1984, amb la promesa de prohibir l'accés als ports neozelandesos de tot vaixell amb armes o propulsió nuclear. El govern va complir el que havia promès (s'està discutint encara la llei que faci definitiva aquesta prohibició) i la reacció del principal afectat, els EUA, ha estat contundent i ha sorprès, dolorosament, els neozelandesos, que, lluny de qualsevol antiamericanisme, no s'esperaven això d'un país amic: el 1985, Washington va posar fi als exercicis militars conjunts i a l'intercanvi d'informació secreta. El 1986 va suspendre les seves obligacions militars envers Nova Zelanda, deixant aquest país fora de l'ANZUS (una mena d'OTAN que englobava Nova Zelanda, els EUA i Austràlia). I enguany ha anunciat que deixarà de vendre-li armament a preu especial. I les pressions són generals en tots els camps.

í, Per què els EUA han reaccionat tan durament contra un país fins llavors considerat «amic»? Per a David Lange, la raó és clara: la prohibició d'ac-

El respecte a les minories, tret característic de la societat neozelandesa.

cés dels vaixells nuclears nord-americans als ports neozelandesos no és cap contratemps real contra la capacitat defensiva nord-americana, però suposa per a Washington un precedent perillós que cal evitar, si no es vol que altres països el segueixin: Fiji (com així va succeir abans del colp d'estat), Grècia, Espanya, etc. Això explica, diu Lange, que els EUA hagin sacrificat Nova Zelanda als seus interessos globals a nivell mundial.

Nova Zelanda, i especialment la seva capacitat defensiva, se n'ha ressentit, del boicot nord-americà. Però, davant les pressions exteriors, els neozelandesos han reaccionat tancant files, ferits en el seu orgull nacional. D'altra banda, l'afer del «Rainbow Warrior», el vaixell de Green Peace enfonsat pels serveis secrets francesos en un port neozelandès, per impedir que

cent (menor, però, que fa uns anys).

L'últim trimestre de 1986 el Producte Nacional Brut (PNB) va disminuir en quasi un 3 per cent, i deixà el total anual en un 1'I per cent positiu, inferior al creixement del 8 el 1984, i del 2,9, el 1985. El govern diu que la recessió ha tocat fons i ara comença la recuperació, però el ben cert és que la crisi neozelandesa ve de molt més lluny.

El 1965, el PNB per càpita de Nova Zelanda era el tercer del món. El 1976 havia baixat al dinovè. El creixement econòmic entre 1965 i 1982 va ser el més baix de l'OECE. Durant aquest període, el PNB per càpita va créixer només el 29 per cent, contra el 238 al Japó, el 93 a França i el 60 a Austràlia. Les exportacions van augmentar en un 40 per cent, contra el 990 les del Ja-

Una societat occidental, amb un altíssim nivell de vida.

protestés contra les proves nuclears franceses a Muroroa, ha enfortit el sentiment antinuclear de la gent, i han convertit l'antinuclearisme, d'una opció partidista, en una opció nacional.

Un sistema econòmic inviable

Nova Zelanda és una societat occidental amb un altíssim nivell de vida que ha entrat en crisi. El govern laborista ha intentat lluitar-hi amb una política econòmica de mercat lliure, amb resultats fortament impopulars: tancament d'empreses no viables, inflació del 18 per cent, taxes d'interès per damunt del 20 per cent, un atur del 6 per

pó, el 602 les de la República Federal Alemanya, i un 215 les d'Austràlia.

La trista realitat és que es tracta d'un problema estructural de difícil solució i que els neozelandesos hauran d'acostumar-se a viure més modestament. Nova Zelanda és un país massa petit per a tenir un mercat nacional important, i massa lluny de la resta del món per poder exportar competitivament. I això s'ha empitjorat des que l'entrada del Regne Unit a la Comunitat Europea va mig tancar a la mantega, la llet, la carn, la llana i les pomes neozelandeses el seu primer mercat i, més recentment, per l'actual guerra proteccionista internacional en el sec-

tor agropecuari. D'igual manera, l'escassetesa del mercat nacional deixa la indústria neozelandesa sense cap base sòlida i obre el país a les exportacions, molt més barates.

Núvols negres damunt el «País del llarg» núvol blanc

Nova Zelanda és, així, un país quasi paradisiac, una terra dotada per la natura d'una bellesa extraordinària, una petita Europa molt més buida i, per tant, més plena d'espais verges, una societat amb un alt nivell de vida i de prestacions socials, sense gaires tensions internes i lluny de tots els conflictes internacionals, però que, econòmicament, es troba en un cul-de-sac.

Jaume Bartolí

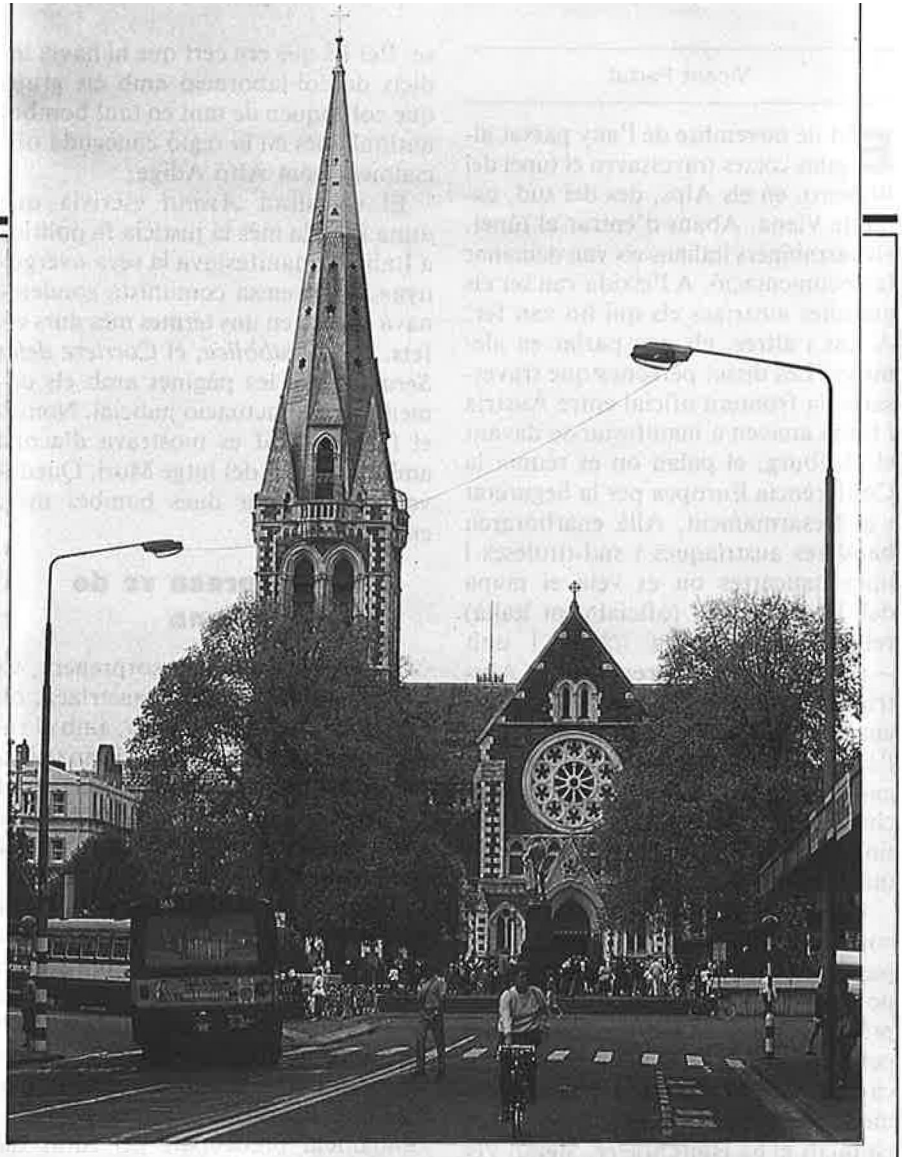
Els maorís i la lluita per la supervivència

Pakehas» i maorís han aconseguit un grau de convivència notable dins de la societat neozelandesa. Els matrimonis mixtos són normals, la integració dels maorís en el sistema econòmic occidental, prou aconseguida, i el racisme —atès el caràcter obert i conciliador compartit per ambdues comunitats—, pràcticament inexistent. És simptomàtic, per exemple, que quan durant la Segona Guerra Mundial els soldats nord-americans enviats a Nova Zelanda van començar a tractar els maorís com tractaven els negres de casa seva, es va produir una reacció indignada i unànime dels blancs, que va obligar el comandament nord-americà a donar instruccions específiques als seus homes de com comportar-s'hi.

Però això no vol dir que no hi hagi problemes. Un dels més vells és la lluita maorí per recuperar les terres que se'ls van reconèixer en propietat pels tractats amb els britànics, però que després els van prendre amb amenaces o enganys. D'altre és la lluita per recuperar i mantenir les identitats culturals i la llengua —en camí de perdre's en el cas de les noves generacions— i adaptar-les a la societat actual. La urbanització mas-

Són moltíssims els joves que emigren per buscar un futur que creuen millor (el país perd població cada any). Austràlia n'és ple: els salaris són més alts, la moneda val més i la vida és més barata. D'altres intenten buscar la solució desenvolupant sectors alternatius i explotacions agropecuàries de punta:

d'ací el boom de la fruita kiwi (però Israel ja la produeix més barata), i les granges de llanes i vicunyes (per la llana), o de races especials de bous. Però de moment res no sembla que pugui esboirar els núvols negres que planen damunt del «País del llarg núvol blanc».

Un paisatge calcat del vell estat europeu.

siva ha portat al desarrelament de molts, amb les seves seqüeles d'atur massiu, que en algunes àrees arriba al 50 per cent dels joves maorís (mentre que la mitja nacional és del 6 per cent), o l'existència d'una població reclusa d'origen maorí molt superior a la proporció dels maorís dins la so-

cietat, i a un floriment dels gangs maorís, a cavall entre la legalitat i la il·legalitat, producte de la necessitat del jovent de trobar una solidaritat de grup. Tol això ha portat eis més pessimistes a assegurar que el país viu damunt d'una bomba de temps racial.